

SPITZER J. GYULA

A TALMUD ÁLLÁSPONTJA A MORÁL

ÉS A TÁRSADALOM IRÁNYÁBAN

Bp. 1884.

LÉDERER SIMON

ÚRNAK

A POLGÁRI ERÉNYEK KÉPVISELŐJÉNEK

AJÁNLJA

KIVÁLÓ TISZTELETE JELÉÜL

a szerző.

Egyszer egy pogány a zsidó hitre térni akarván, felkérte rabbi Hilelt, hogy ismerteté meg vele a zsidó hit alapelvét. „Amit nem akarsz, hogy neked tegyenek, azt másnak se tedd; ez a zsidó vallásnak alapelve.” felelé a híres rabbi.

(Talmud, Schabosz 31.)

Herman Ottó és elvtársai tudvalevőleg olyképen nyilatkoztak, hogy a zsidóság érdekében is kívánatos lenne, egy magyar nyelven szerkesztett zsidó káté által a nagy közönséggel megismertetni azon elveket, a melyeken a zsidó vallás alapú, hogy mindenki megtudhassa, milyen álláspontot foglal el a zsidó hittan a morál és a keresztény társadalom érdekeivel szemben.

Köztudomású és elvitázhatlan tény, miszerint a keresztyénség vallásának fáklyáját a zsidó hit lángjánál gyújtotta meg; hogy a biblia nem csak a zsidóság hitkönyvét, hanem egyszersmind ama elhervadbatlan koszorút képezi, a melynek virágaiból a különféle nemzetek vallásépületüket feldíszítették.

A biblia tehát a zsidóság ama erős vára, melyet úgy a nyílt, mint az alattomos antiszemitizmus nem mer megtámadni.

Annál inkább vetették rá magukat a különféle zsidógyűlölők a Talmudra, azt erősen megtámadták s azt akarnák minden áron a nagy közönséggel elhitetni, hogy a Talmud ellensége a keresztyénségnek és tanai úgy a morálra mint a társadalomra nézve veszélyesek.

Eltekintve attól, hogy ez idő szerint a Talmud inkább tekinthető zsidó tudománynak mint zsidó hit-

tannak, mivel az nem is képez ma már tantárgyat a zsidó iskolában és az új nemzedék azt elolvasni sem tudja, eltekintve továbbá attól, hogy a Talmud keletkezése idejében a keresztény vallásnak sugaraí alig kezdték megvilágítani az akkori bálványimádó és hitetlen népek szellemi láthatárát, mely népekkel a talmudisták nem tudtak rokonszenvezni; mondom, eltekintve mindazon körülményektől, fogom bebizonyítani a következőkkel, hogy a Talmud a morális magaslaton áll és tanai a humanizmusnak kifolyása.

Megjegyzendő, miszerint az antiszemita had tábornokai, a zsidóellenes füzetek és hírlapi cikkek írói, kik a zsidó nemzetet a Talmud által vélik megtámadhatni, az úgynevezett talmudidézési jártasságot nem a Talmud tiszta forrásából, hanem egy Rohling nevű német sógor által közzétett „*A Talmud zsidó*” című művéből merítik; ugyanazon zsidógyűlölő művéből, ki nem csak a zsidokat, hanem a protestánsokat is megtiszteli megvetésével, miután a protestánsok ellen írt művében ezekről következőképen nyilatkozik: „*A hová protestáns lép, ott hervad alatta a fű, mert lépése átkozott; a protestáns egy szörnyeteg és vallása egyenlő a felbomlással.*”

A zsidóellenes füzetek írói közt rá akadtam olyanokra is, kik „*Raschi*” vagy „*Maimonides*” műveiből idéznek egy-egy mondatot és azért a zsidóságot támadják meg; erre csak azon megjegyzésem van, hogy ha bármely zsidó tudós művéből tett idézésük nem is volna hamis vagy elferdítve, azon esetben is, ha vala-

mely zsidó tudós művében előfordulna olyas valami, ami a humanizmus elveivel nem volna egyezhető, akkor sem lehetne azt a *zsidóságnak* bűnül felróni, ép úgy mint nem lehet a *katholikusoknak* bűnül felróni, hogy Rohling tudós kifakad a protestánsok ellen.

Hogy a részrehajlatlan és rossz akarattól ment tisztelt olvasónak fogalma lehessen, milyen álláspontot foglal el a Talmud a morál és a társadalom irányában, összegyűjtöttem néhány gyöngymondatot a Talmud nagy könyvéből, hogy azokat úgy eredeti szövegében mint magyar fordításban a nagy közönségnek bemutat-hassam.

Tegyük tehát egy kis kirándulást a Talmud mezejére és ismerkedjünk meg tanainak némely virág-fajaival:

1

Ki megkönyörül *minden emberen*, azon megkönyörül az eget ura is.

Kal hámeráchem ál hábrijósz, meráchmin olovmin hász homájim. (Schabosz, 151.)

2

A pogány is, ha tudományyal foglalkozik, ép olyan tiszteletreméltó, mint egy zsidó főpap.

Áfili akim veószek bátorá, hári hi kekóhén godól. (Szánhedrin, 59.)

3

A pogányhoz hasonlít az, aki szavát megmásítja.
Kai há máchlif bedibiró, keili óvéd ávódo zofo. (Szánhedrin, 92.)

Az irigység, kicsapongás és ember gyűlölet korán elszakítják az ember életfonalát.

Ajin horo wejeczzer horo veszinász hábrijósz mó-
cziin esz hoodam min hoóloom. (Ovósz, 2.)

5

Minden körülmények közt legyen az ember isten-
félő, nyájas és szelíd modorú; törekedjék a legnagyobb
bekében élni *minden emberrel, ha idegen vallású is.*

Leóloom Jehi odom orim bejiro, máné rách nuchu
imárbe solóm im kolodom, veáfili im nochri beschik.
(Brochósz, 17.)

6

A valódi vitéz az, aki képes szenvedélyeit fékezni,
és valódi gazdag az, aki helyzetével meg van elégedve.

Ezehi gibór hákóvésch esz jiczró ézehi iisebir
hászoméch becbelkó. (Ovósz, 4.)

7

Akármit határoz felettünk az Isten, az csak ja-
vunkra szolgál.

Kai má déovéd ráchmono, letow hi ovid.

(Brochósz, 60.)

8

Ha felebarátod élete ár, víz vagy rablók által fe-
nyegette van, *kötelességed őt saját életed kockáztatásá-
val is megmenteni,* mert így parancsolja a biblia: „ne
maradj ott tétlenül, a hol felebarátod élete veszélyben
forog.

Horóe esz chávéró schehi tóvéá bánohor ó lisztim
bum olov cbáyor leháeziló, senemor al támód ál dám
réecho. (Szánhedrin, 73.)

A három főoszlop, a melyeken-a társadalmi rend
alapszik: *a tudomány, az isteni tisztelet és a humanismus.*

Al schlischo derorim hoilom óméd, ál hatóra veál
hoávódo veál gemilisz chászodim. (Ovósz, 1.)

Négy emberosztályt gyűlöl az Isten: a gúnyoló-
kat, a_f hazugokat, a színlelőket és a rágalmozókat.

Arbe kitisz én mekáblisz pené schechino, kát lé-
czim, kát schákronim, kát chánefim, kát meszápre
loschón horo. (Szánhedrin, 103.)

Senkit sem szabad megvetni.

Al tehi vez lectol odam. (Ovósz, 4.)

*Kisebb vagy nagyobb mérőt nem csak használni, de
bármely célból a házban tartani nem szabad.*

Oszter leodam sejsichhe m ide chászére ó jeszére
betich bészó veáfili hi övet schel mé ráglájim.
(Bovo bászro, 89.)

Az özönvíz-kor emberei csakis erőszakoskodásuk
következtében semmisültek meg.

Dór háraábil ló nechtom gzár dinom ád seposti
jedéhem begézel. (Szánhedrin, 108.)

8

14

Inkább halj meg, mintsem kényszerűségből is valakit meggyilkolj.

Róczéach jehonég veál jávor (Szánhedrin, 74.)

Akit az emberek szeretnek, azt az isten is kedveli.

Kai seriách hábrijósz nócte témeni, riech hámo-
kim nócho temeni. (Ovósz, 3.)

16

Senkit sem *szabad megcsalni, még a pogányt sem.*

Oszer lignóv dáász hábrijósz, veáfili dato sel akim.

(Chulin, 94.)

17

Beszéded legyen gondolatodnak hü kifejezése.

Ló jegábér ectod bepé veechod belév.

(Bovo meczia, 49.)

18

Nem kíséri, az embert a túlvilágba se arany, se drágakő, hanemcsak az életben véghez vitt nemesettek.

Beaháász ptiroszó schel odom én mláven ló ló
keszef veló zotov veávoním tóvósz éls tóro imászim
tóvim bilvad. (Ovósz, 6.)

19

Szép az, ha az embernél tudomány és élettapasztalás egyesítve van.

Jofó tóro im derech erecz. (Ovósz, ugyanott.)

Ha látod valamely állatot terhe alatt összeroskadni, kötelességedben áll a felállításához segédkezet nyújtani, *tekintet nélkül arra, hogy az állat tulajdonosa zsidó vagy más felekezetű.*

Bhémósz nochri tnetápol bo kibhémósz juzroél.

(Bovo meezia, 32.)

Ne tarts magadnál oly váltót, amely aláírója által már kifizettetett.

Oszér lischosz stár poriá.

(Schábosz, 78.)

A kinél több a tudománya mint a jótékonyága, hasonlít azon fához, a melynek sok az ága és kevés a gyökere.

Kol sechochmoszó mribo mimászov dómé leilon seánofov meribin veschoroschov miotin. (Ovósz, 3.)

Kötelességünkben áll *úgy az idegen vallású mint hitünkbeli szegényeket segélyezni, a betegeket valláskülönbőség nélkül meglátogatni és a halottakat eltemettetni.*

Mefárneszin ánijé nachri im ánijé jiszoel imevákrin cbélé nochrim im chólé jiszoel vekóvrin mészé nochrim im mészé jiszoel. (Gitin, 61.)

Nem szabad addig az embernek éhsége lecsillapításáról gondoskodni míg marhái etetéséről nem gondoskodott.

Oszer leodom sejóchál kódem sejitén máehol lib-
bemtó. (Brochósz, 40.)

25

*Ha ellenséged bajban van, ne örvendj azon, mert az
Isten azt rossz névén veendi.*

Binfól ojvecho ál ttszraách pen jire hárchem verá
beénov. (Ovó'ez, 4.)

26

Sok beszédnek sok az alja.

Hámárbe devorium mévi chét. (Ovósz, 1.)

27

Az ember pénzét három egyenlő részre ossza fel,
és pedig egy harmadát fordítsa gazdálkodásra, egy
harmadát fektesse be üzletébe és egy harmadát tartsa
meg készpénzben.

Leóloom jáslis odom esz moószov, slis bekárká, is-
lis bepárcomátje islis táchász jodó.

(Bovo meczia, 42.)

28

Szeresd a munkát és gyűlöld a tétlenséget.

Ehóv esz hámlocho iszné esz horábonisz.

(Ovósz, 1.)

29

Inkább dobassa magát az ember tüzes kemençzébe,
mintsem hogy valakit megszegyenítsen.

Noách tó leodom sejávil aczrao letórch kivson és
veál jalbin pné chávéro borábim. (Brochósz, 43.)

11

30

Az atya köteles fiát a hittanban oktatni, *ép úgy kötelessége azt valamely mesterségre taníttatni.*

Ksém sechájev hoáv lelámed bnó tóro kách chájv
lelámódó imnósz. (Kiduschin, 30.)

31

Rabolt jószágot használni még akkor is tilos, ha az pogánytól raboltatott.

Gezel akim oszer. (Bovo kámo, 112.)

32

A kormány rendeletét mint hitparancsolatot kell tekinteni.

Dine demálehisze dine. Bovo kámo, ugyanott.)

33

Aki szomszédait és rokonait szereti és velük barátságban él, családjából házasodik és a szegénynek szorult helyzetében kölcsönt ad, annak az Isten minden kívánságát teljesítendi.

Hoéhév esz schénov vehámkárév osz króvov vehanószí esz bász áchiszó vehámálve szelő leoni bescnááez dochko olos hákossziv ómer az tikro vehásem jáné. (Jervomósz, 63.)

34

Aki felebarátjától a legcsekélyebb pénzüsszeget is rabol, egyenrangú a gyilkossal.

Hágózil mechávéró schovő prito keili nótél nis-moszó hemeni. (Bovo kámó, 119)

12

35

A juhászoktól nem szabad venni gyapjút, tejet vagy bárányokat; ép úgy tilos venni a vinczelléreknél gyümölcsöt vagy fát.

Én lókchin min boróim zemercbolov igdojim veló misómré pérósz éczim ipérósz. (Bovo kámo, 118.)

36

Házad legyen a tudósok gyűlőhelye.
Jehi biszcho bisz váád lecháchomin.

(Ovósz, 1.)

37

Kerüld a rossz társaságot.

Ál tiszchábér lroszbo. (Ovósz, ugyanott.)

38

Rabbi Adat kérdezték egykor tanítványai: Mi-csoda érdem következtében áldott meg az Isten hosszú élettel? »Életemben« felelt a rabbi, *nem haragítottam meg családomat, nem örvendeztem felebarátom kárán és nem neveztem gúnynevén.*

Soáli tálmidov esz rav ádá. bámo heerácho jó-mim, omár lohem mijomáj ló hikpádti betóch bészi veló szaszi betkolász chávéri veló koroszi láchávéri báchánichoszó. (Tánisz, 20.)

39

Isten megeskettette a zsidó nemzetet, *hogy ne lázadjon a nemzetek ellen.*

Hisbiá hák borichhi esz jiszroél seló jimredi beimosz heilom. (Kszibész, 111.)

13

40

Ha jövedelmednek tizedrészét a szegények számára szenteled, akkor az Isten fog megáldani gazdagsággal.

Aszér bisvil setiszásér. (Tánisz, 9.)

41

Aki szüleit tiszteli, jótékony és ellenfelek közt a békét helyreállítani törekszik, az nemes tettének gyümölcsét még e világon élvezi, de a tökét átviszi a túlvilágba.

Ili devorim seodom óchél pérósziben boólom házé vehákeren kájemesz leólom hábo veili hér kibid ov veim igmilisz chászodim vehávoósz solóm bén odom láchávéró. (Kiduschin, 40.)

42

Élj békében nem csak rokonaiddal, hanem minden emberrel, valláskülönbség nélkül.

Leóloro jehi odom vech mvákés solóm im ochiv veim króvov veim kol odom veáfili im nochri besiz.

(Brochósz, 17.)

43

Ne légy különcz, *hanem simulj a társasághoz.*

Al tifrós min háczibir. (Ovósz, 2.)

44

Azon kútba, melyből vizet ittál, ne dobálj szemetet; ezt megtanulhatod a biblia következő szavaiból: „*Ne utáld meg az egyiptombelieket, mert országukban tartózkodtál.*”

14

Biro desoszesz miné ló szisde bi kolo dichsziv 16'
szeszáév miczri ki gér hojisz beárczó.

(Bovo kámo, 92.)

45

Tilos magát valamely bajból menteni, avval a
pénzzel, ami nem sajátja.

Oszer leháczil áezmó bememón chávéró.

(Bovo kámo, 17.)

46

*A gonosz embernek, ha zsidó is, nincsen része a jövő
életben, ellenben a jámbor ember, akár milyen vallásbeli,
részesül a jövő élet boldogságában.*

Éischi jiszroél én lehem chélek leólem hábo, ávol
çhaszidé imósz hoiloim jesch lohem chélek leóloom
hábo.

(Toszefto Szanhedrin, 13.)

47

Mikor rabbi Hina étkezni akart, kinyitá rendfe
sen ebédlő ajtóját és megszólítá az arra menőket, *hogy
aki éhes és szegény, jöhet hozzá enni.*

Sav hine ki háve korech rifta háve poszech le-
bóve veomár kol mán diszrich lészé veléchel.

(Tánisz, 20.)

48

Ne légy szigorú családtagjaiddal szemben.

Al játil oáom émo jeszére betóch bészo.

(Gitin, 72.)

Légy előzékeny *mindenki irányában.*

Hévé mekábel esz kol hovdom beszéver ponim
gofósz. (Ovósz, 1.)

Rabbi Józá monda: Nem emlékszem arra, hogy felebarátom kívánságát ne teljesítettem és hogy valaha szavamat megmásítottam volna.

Ormár ráv joszi mijomáj ló ovárti ál divré chávéri
rvech mijomai ló umárti dovor vechosárti láchiraj.

(Schabosz, 118.)

Ezekután mindenki beláthatja, hogy a Talmud nem tartalmaz olyan elveket, melyek hazaellenesek, vagy a társadalomra nézve veszélyesek lennének.

Beláthatja tehát mindenki, hogy a Talmud tanai csakis a humanitáson és morális elveken alapulnak.

Beláthatja végre mindenki, hogy a Talmud feladata céljául tűzte ki: *a zsidó nemzetet becsületesség, erkölcsösség és humanismus által a nemzetek családjának jótékony befolyású és hasznos tagjává kiképezni.*

Oszoljon tehát el az antiszemitizmus ama sötét középkori színezetű felhő, amely az újabb korban a magyar nép tiszta láthatárának elhomályosításával fenyeget; ne felejtjük el, *hogy mindnyájára ugyanazon egy hazát szeretjük és ugyanazon egy istent imádjuk!*

